70 LET ŠOLANJA SLUŽBENIH PSOV POLICIJE

ODDELEK ZA ŠOLANJE SLUŽBENIH PSOV,
POLICIJSKA AKADEMIJA
Gmajnice 34, 1000 Ljubljana, Slovenija
Telefon: +386 1 200 22 50
E-naslov: pa.ossp@policija.si

Izdalo: Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija
Priprava: Policija, Oddelek za šolanje službenih psov in Sektor za odnose z javnostmi
Lektoriranje: MNZ RS, Služba za prevajanje in lektoriranje
ter knjižnično-informacijsko dejavnost
Fotografije: Rok Mlinar; razen str. 12–13 (arhiv Policije),
str. 36–37 (Marko Fric) in str. 54–55 (Blaž Košak)
Oblikovanje: MNZ RS, Služba za upravno poslovanje in grafiko
Tisk: Grafex, d. o. o.
Naklada: 600 izvodov
Ljubljana, junij 2019

70 LET ŠOLANJA SLUŽBENIH PSOV POLICIJE

Dela sodobne policije si brez pomoči službenih psov ne moremo več predstavljati. Ti so postali zvesti in nepogrešljivi pomočniki policistov pri zagotavljanju varnosti in opravljanju najzahtevnejših policijskih nalog.

V bogati zgodovini obstoja in delovanja si je Oddelek za šolanje službenih psov ali šola, kot ga poljudno imenujemo, ves čas prizadeval usposobiti dobre vodnike in jim zagotoviti kar najboljše pse, kakovostno znanje in optimalne razmere za delo. Predvsem zadnja leta so bila za šolo dinamična, saj so se v tem času razširila področja šolanja in uporabe policijskega psa. Danes na terenu delata 102 vodnika in 114 psov. Njihovi operativni uspehi kažejo, da se šola po svoji strokovnosti lahko primerja s tistimi iz večjih evropskih držav, ki imajo daljšo in bogatejšo kinološko zgodovino.

Zaradi prirojenih lastnosti, kot so neprimerljivo razvitejši voh od človeškega in izjemna sposobnost ločevanja vonjev, boljši nočni vid in razvitejši sluh, so psi pogosto učinkovitejši od tehničnih sredstev.

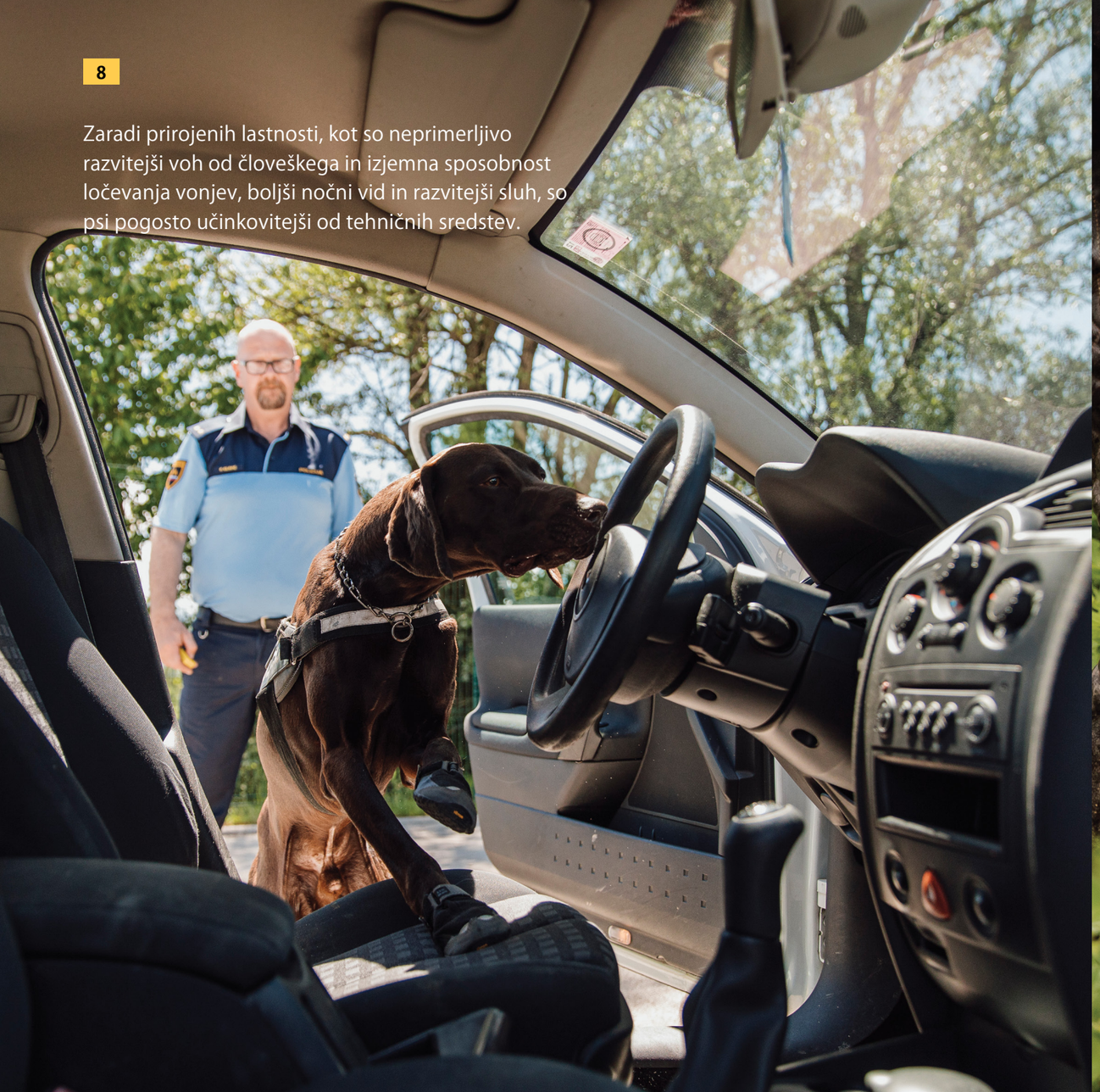

S svojo prisotnostjo službeni psi nemalokrat tudi preventivno vplivajo na morebitne kršitelje in jih odvrnejo od uresničitve slabih namenov.

Psi policistom pomagajo na številnih področjih opravljanja splošnih in specialističnih nalog. Med prve spadajo varovanje javnega reda in miru na dogodkih, na katerih so prisotne večje množice ljudi, na primer na nogometnih tekmah in različnih zbiranjih; nadzorovanje državne meje, pri katerem psi uspešno preprečujejo nezakonite migracije; iskanje pogrešanih in iskanih oseb, kot so storilci kaznivih dejanj; varovanje nevarnih postopkov, v katerih psi zvesto pazijo na svoje vodnike, itd.

Specialistične naloge so tiste, pri katerih psi z izurjenim smrčkom iščejo različne snovi ali predmete. Sprva so policijski psi iskali le prepovedane droge in eksplozivna sredstva, v zadnjih desetih letih pa je policijska kinologija na tem področju doživela izjemen razvoj. Z lastnimi kadri in znanjem je policija začela šolati pse tudi za iskanje tobaka, orožja, tulcev, smodniških plinov, trupel in bioloških sledi, kot sta kri in semenska tekočina, ter za odkrivanje izvora požara. Takšna širitev uporabnosti psa pomeni velik napredek za policijsko operativno delo, predvsem za uspeh kriminalističnih preiskav in forenzike.

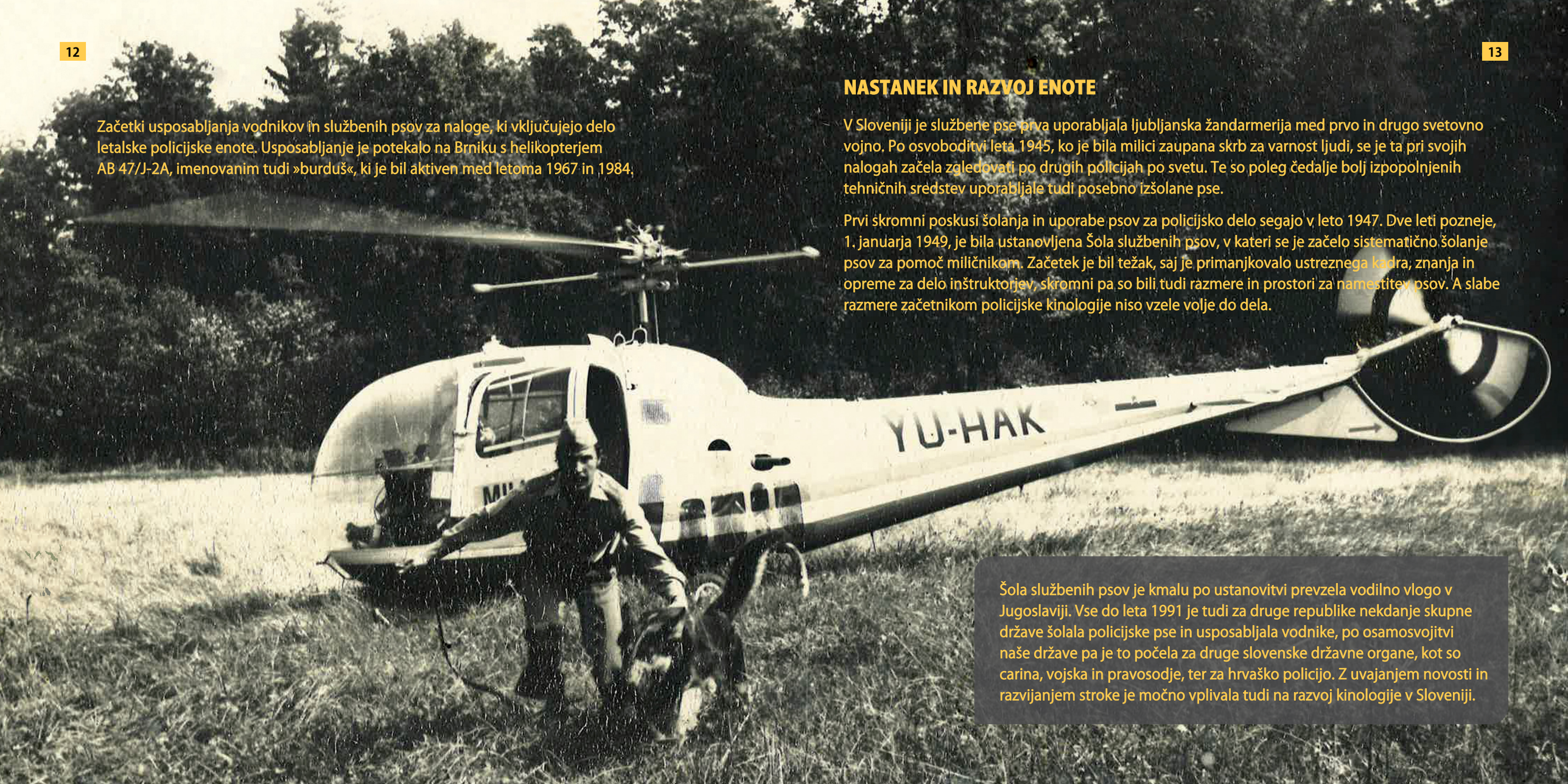

Začetki usposabljanja vodnikov in službenih psov za naloge, ki vključujejo delo letalske policijske enote. Usposabljanje je potekalo na Brniku s helikopterjem AB 47/J-2A, imenovanim tudi »burduš«, ki je bil aktiven med letoma 1967 in 1984.

NASTANEK IN RAZVOJ ENOTE

V Sloveniji je službene pse prva uporabljala ljubljanska žandarmerija med prvo in drugo svetovno vojno. Po osvoboditvi leta 1945, ko je bila milici zaupana skrb za varnost ljudi, se je ta pri svojih nalogah začela zgledovati po drugih policijah po svetu. Te so poleg čedalje bolj izpopolnjenih tehničnih sredstev uporabljale tudi posebno izšolane pse.

Prvi skromni poskusi šolanja in uporabe psov za policijsko delo segajo v leto 1947. Dve leti pozneje, 1. januarja 1949, je bila ustanovljena Šola službenih psov, v kateri se je začelo sistematično šolanje psov za pomoč miličnikom. Začetek je bil težak, saj je primanjkovalo ustreznega kadra, znanja in opreme za delo inštruktorjev, skromni pa so bili tudi razmere in prostori za namestitev psov. A slabe razmere začetnikom policijske kinologije niso vzele volje do dela.

Šola službenih psov je kmalu po ustanovitvi prevzela vodilno vlogo v Jugoslaviji. Vse do leta 1991 je tudi za druge republike nekdanje skupne države šolala policijske pse in usposabljala vodnike, po osamosvojitvi naše države pa je to počela za druge slovenske državne organe, kot so carina, vojska in pravosodje, ter za hrvaško policijo. Z uvajanjem novosti in razvijanjem stroke je močno vplivala tudi na razvoj kinologije v Sloveniji.

Šola ima vse od svojih začetkov sedež v Ljubljani. Prve prostore je imela na Vodnikovi cesti, kjer danes stoji Bolnišnica dr. Petra Držaja. Ker je bila v neposredni bližini mesta, je pasji lajež motil okoliške prebivalce, pa tudi za pse je bilo okolje neprimerno. Tako se je leta 1954 preselila v Podutik, kjer je delovala polnih 54 let.

Spomladi 2008 se je šola, ki se je v tem času že preimenovala v Oddelek za šolanje službenih psov, preselila v nove, boljše in večje prostore na Gmajnicah v Ljubljani. Novi prostori zagotavljajo boljše razmere za delo inštruktorjev in namestitev psov, saj je na voljo več pesjakov, tudi karantenski in ločeni medicinski pesjaki s talnim gretjem za tiste pse, ki potrebujejo posebno oskrbo. Velika pridobitev je nova veterinarska ambulanta, v kateri je tudi rentgen.

- **1949** Ustanovitev Šole službenih psov
- **1952** Prvi tečaj za iskanje ponesrečencev v snežnih plazovih in reševanje iz njih[1]
- **1970** Prvo strokovno navodilo o uporabi službenega psa
- **1972** Začetek šolanja psov za odkrivanje prepovedanih drog
- **1975** Začetek šolanja psov za pregled gozda in objektov
- **1977** Začetek šolanja psov za odkrivanje eksploziva
- **1977** Prvi tečaj za iskanje ponesrečencev v ruševinah in reševanje izpod njih[2]
- **1985** Poskusni in zatem redni tečaji za sledenje
- **1989** Prvo državno prvenstvo vodnikov in službenih psov
- **2002** Prvo šolanje psa za odkrivanje oseb v vozilih in drugih zaprtih prostorih
- **2007** Izdaja prvega priročnika za vodnike službenih psov policije
- **2010** Prvo šolanje psa za odkrivanje tobačnih izdelkov za tedanjo carinsko upravo
- **2010** Uvedba pasivnega nakazovanja psa pri najdbi vseh iskanih snovi
- **2010** Prvič kupljen mladič, pred tem je šola kupovala odrasle pse
- **2011** Mladiči prvič dani v oskrbo vodnikom službenih psov
- **2012** Z novim pravilnikom o nakupu psov se prvič tudi psom, ki so izločeni iz uporabe ali se upokojijo, zagotavljata prehrana in zdravstvena oskrba
- **2013** Prvo šolanje psa za odkrivanje trupel
- **2013** Začetek vključevanja inštruktorjev šole in psov v operativne akcije na terenu
- **2013** Prvo šolanje psa za odkrivanje orožja, smodniških plinov in tulcev
- **2014** Ponovni začetek lastne vzreje službenih psov
- **2014** Prvo šolanje psa za odkrivanje krvi in semenskih tekočin
- **2017** Prvo šolanje psa za odkrivanje izvora požara
- **2018** Mladiči prvič dani v oskrbo policistom, kandidatom za vodnike službenih psov
- **…** Razvoj novih oblik in področij dela

---

[1] *Organiziran v sodelovanju z Gorsko reševalno službo in Klubom ljubiteljev športnih psov*
[2] *Organiziran skupaj z Gorsko reševalno službo in Kinološko zvezo Slovenije*

ŠOLANJE SLUŽBENIH PSOV ZA SPLOŠNO UPORABO

V petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja so pse šolali predvsem za splošno uporabo. Učili so jih najosnovnejših vaj poslušnosti, obrambe, sledenja ter iskanja pogrešanih oseb in predmetov. Vodniki so poslušali predavanja o kinologiji in psihologiji psa, sporazumevanju med človekom in psom, teoriji sledenja idr.

V sedmih desetletjih so bile uvedene številne nove oblike dela. Nekatere so sčasoma postale manj uporabne in so bile postopoma izločene, druge pa so se obdržale, izpopolnjevale in nadgrajevale. Pomemben element šolanja, ki ves čas ostaja stalnica, je igra s psom, s katero vodnik in pes vzpostavljata stik in krepita odnos, obenem pa vodnik psa tako tudi motivira za delo in sprosti po napornem delovniku.

Pri šolanju službenih psov za splošno uporabo pse učijo različnih disciplin, kot so:

- **poslušnost**: to je izjemno pomembna disciplina, saj je glavni kazalnik odnosa med vodnikom in psom. Pes se z nadziranjem nagonov in pogojevanjem uči vodljivosti in sodelovanja z vodnikom;
- **sledenje**: pes z večurnim zamikom išče iskano osebo na podlagi poškodbe tal in posebnega vonja mikroskopskih delcev, ki odpadejo s kože, obleke in obuval, pri čemer najde tudi odvržene ali izgubljene predmete;
- **prosto sledenje**: to je posebnost šolanja službenih psov slovenske policije in se od klasičnega sledenja razlikuje po tem, da pes išče osebo na podlagi t. i. vonjskega kanala, ki ga oseba pušča za seboj v zraku;
- **pregled terena in objekta**: policija na terenu in v objektih večinoma išče storilce kaznivih dejanj. Pes z velike razdalje zazna specifičen vonj še tako dobro skritega človeka. Mirujočo osebo nakaže z lajanjem, v trenutku najmanjše kretnje najdene osebe pa se samoiniciativno odzove in ji prepreči beg;
- **obramba in napad brez nagobčnika**: pes je naučen, da oboroženo osebo, ki ogroža življenja ljudi, obvlada tako, da jo ugrizne v najbližji del telesa. To je v večini primerov roka, v kateri ima orožje ali drug nevaren predmet;
- **obramba in napad z nagobčnikom**: to je najtežja disciplina šolanja, saj mora pes osebo obvladovati, medtem ko mu je odvzeto glavno orožje – ugriz. S tem, ko se nauči z nagobčnikom obvladovati bežečo osebo, se zmanjša tveganje za nastanek poškodb.

Ena glavnih nalog inštruktorja šole je markiranje. Marker spodbuja in uravnava nagon psa in preizkuša meje njegovega poguma. Markiranje je zahtevna naloga, zato mora biti marker v dobri psihofizični pripravljenosti, poleg tega pa mora imeti izjemno motoriko gibanja in dober občutek za odzive in potrjevanje psa. Predvsem pa ne sme imeti nikakršnega strahu pred psi.

POLICIJA

POWER

ŠOLANJE SLUŽBENIH PSOV ZA SPECIALISTIČNO UPORABO

Psi se pri šolanju za specialistično uporabo učijo iskati različne snovi in predmete:

- prepovedane droge;
- eksploziv;
- tobak;
- orožje, tulce in smodniške pline;
- kri in semensko tekočino;
- trupla in
- izvor požara.

Pri psih specialistih se za začetno spoznavanje in ločevanje različnih vonjev uporabljajo konzole. Te zagotavljajo kontrolirano okolje, saj izničijo vonj embalaže in preprečijo kontaminacijo vonja snovi s človeškim ali drugim neželenim vonjem. Psi se tako naučijo prepoznati vonj, ga ločiti od drugih, motečih vonjev in poiskati njegov izvor. Takšen način dela sledi skandinavskemu sistemu šolanja službenih psov.

Pasji smrček pomaga policistom iskati različne snovi in predmete že od začetka sedemdesetih let prejšnjega stoletja. V Podutiku je bil leta 1972 uspešno izšolan prvi pes specialist za odkrivanje prepovedanih drog, leta 1977 pa še prvi pes za odkrivanje eksploziva.

Leta 2010 so za potrebe tedanje carinske uprave na oddelku izšolali prvega psa za odkrivanje tobačnih izdelkov. Tri leta pozneje je bila izšolana prva psička za odkrivanje trupel, in sicer nemška ovčarka Jena. To je tudi prva psička, s katero se je kasneje, ko je odrasla, ponovno začela lastna vzreja. Leta 2013 je šola izvedla prvi tečaj za odkrivanje orožja, smodniških plinov in tulcev. S širitvijo področij uporabe psov se izboljšujejo tudi standardi policijskega dela.

Ob pomoči švedske policije je slovenski inštruktor leta 2014 začel šolati prvo psičko za odkrivanje bioloških sledi, tj. krvi, semenske tekočine in trupel. Nemška kratkodlaka ptičarka Oli je šolanje nadaljevala v Sloveniji. Slovenski inštruktorji so z lastnim znanjem razvili program, ki ga je Oli leta 2015 tudi uspešno končala.

Oli je v Sloveniji prva psička za iskanje bioloških sledi. S svojim inštruktorjem uspešno sodeluje tudi v operativnih nalogah na terenu. V praksi se je že potrdilo, da žival včasih »premaga« tehnične pripomočke. Znan je primer, ko je Oli vztrajno nakazovala najdbo biološke snovi na oblazinjenem stolu, a luminol ni reagiral. Potem ko so blazino na tistem mestu odprli in vzeli vzorec, je forenzična analiza potrdila prisotnost semenske tekočine.

Jeseni leta 2017 sta se v bavarski policiji skupaj s svojim inštruktorjem izšolala prva psa za odkrivanje izvora požara. Belgijska ovčarka Bree in nemški kratkodlaki ptičar Fago kot edina psa za to področje sodelujeta tudi pri operativnem delu na terenu.

Bree in Fago sta naučena, da najdeta sedem različnih vnetljivih snovi, vsako v 100-, 75- in 50-odstotni koncentraciji, zaradi česar lahko zaznata tudi snovi, ki so zaradi izhlapevanja med gorenjem že spremenile vonj.

Pes se zaradi okretnosti in manjše teže v primerjavi s človekom lažje in spretneje giblje po nestabilnem pogorišču, kar je varneje za vse preiskovalce. Za težje dostopna pogorišča so psi izšolani tako, da se sami ali skupaj z vodnikom tja spustijo iz helikopterja ali z gasilskim dvigalom.

Pes z natančnim nakazovanjem pomaga zožiti prostor, na katerem bodo kriminalistični tehniki odvzeli uporabne vzorce. Ta prednost se pokaže predvsem na večjih požariščih, kjer je iskanje izvora požara podobno iskanju igle v kopici sena.

IDC POWER IDC POWER

Policija uporablja pse različnih pasem. Za splošno uporabo se uporabljajo nemški ovčar, belgijski ovčar malinois, rotvajler in nizozemski ovčar. Za specialistično uporabo poleg nemških in belgijskih ovčarjev, pretežno psičk, uporabljamo še nekatere delovne pasme lovskih linij, kot so nemški ptičar, špringel španjel, nemški lovski terier, labradorec itd. Trenutno so zaradi svoje vztrajnosti pri delu najbolj iskani nemški kratkodlaki ptičarji. Pred njihovo uporabo je veljalo, da lahko pes aktivno išče približno 15 minut, nato pa njegova motivacija začne postopoma slabeti. Ptičar pa skoraj ne dvigne smrčka od tal – več kot eno uro je sposoben intenzivno iskati.

Pri izbiri psa za opravljanje policijskih nalog so poleg pasme pomembne tudi značajske lastnosti. Pes mora biti zdrav, imeti mora močan nagon in biti dominanten, a obenem popolnoma vodljiv. Biti mora tudi radoveden, vztrajen, predvsem pa psihično močan in stabilen. Samozavestno se mora odzivati na moteče dražljaje, dobro mora prenašati ljudi in živali, pa tudi hrup ali druge nenavadne okoliščine, ki ga presenetijo. Že kot mladiček mora kazati močno željo po igri, delu in sodelovanju s človekom ter biti pripravljen na aktivnosti v vsakem trenutku.

ODDELEK ZA ŠOLANJE SLUŽBENIH PSOV DANES

Oddelek za šolanje službenih psov je notranjeorganizacijska enota Policijske akademije. V njem je zaposlenih 14 delavcev, od tega deset inštruktorjev, ki skrbijo za vzrejo in vzgojo psov ter samostojno izvajanje 21 različnih programov usposabljanja vodnikov in šolanja službenih psov.

Naloge:

- osnovne in dopolnilne oblike usposabljanja vodnikov in šolanja službenih psov za splošno in specialistično uporabo;
- lastna vzreja službenih psov;
- vzgoja službenih psov policije;
- operativne naloge na terenu (iskanje krvi, semenske tekočine in trupel ter odkrivanje izvora požara);
- oskrba službenih psov policije in finančne uprave;
- zdravstveno varstvo službenih živali policije, pravosodnega ministrstva in finančne uprave;
- sodelovanje pri nakupu in prodaji službenih psov policije ter opreme in prehrane zanje;
- druge naloge.

Oddelek ima danes velik ugled v mednarodnem okolju in pogosto sodeluje na mednarodni ravni. Predvsem države nekdanje Jugoslavije povprašujejo po sodelovanju s slovenskimi inštruktorji, ki veljajo za zakladnico znanja in izkušenj. Leta 2012 so denimo slovenski inštruktorji dodatno usposobili štiri kosovske vodnike službenih psov, dva za splošne in dva za specialistične naloge, še pred tem pa srbskega inštruktorja. Veliko sodelujejo tudi s hrvaškim notranjim ministrstvom.

LASTNA VZREJA

Na začetku je šola večinoma sama vzrejala pse za policijsko delo. Ker je bila po nekaterih ocenah lastna vzreja nesmotrna, je bila leta 1959 ukinjena. Šola je začela pse kupovati pri zasebnih rejcih. V letih, ki so sledila, se je mnenje glede vzreje psov nekajkrat spremenilo. Leta 1976 so zato ponovno uvedli lastno vzrejo, vendar so jo deset let pozneje opustili in pse znova začeli kupovati.

Takšen način pridobivanja psov je nekaj časa deloval, v zadnjih letih pa se večina policij v Evropi srečuje z enako težavo – kako zagotoviti zadostno število ustreznih psov za potrebe policije, ki jih na trgu primanjkuje. Zato so idejo o lastni vzreji znova oživili. Leta 2014 se je po skoraj 30 letih v šoli skotilo prvo leglo mladičev nemškega ovčarja, kmalu zatem pa še mladiči nemškega kratkodlakega ptičarja.

Program vzgoje mladiča traja do 16. meseca starosti psa, nato pa se pes vključi v program predšolanja, ki se nadaljuje z osnovnim tečajem.

POLICIJA

Lastna vzreja ima več prednosti. Je dolgoročno cenejša in zagotavlja več kakovostnih in ustreznih psov za potrebe policije. Z načrtovanimi paritvami in nadzorovano vzgojo psa od njegove skotitve dalje je lažje slediti njegovemu poreklu, spodbujati najboljši genetski potencial in zagotavljati razvoj tistih lastnosti, ki odlikujejo dobrega službenega psa. S tem se zagotavlja tudi učinkovitejše delo na terenu. Ker inštruktorji psa spremljajo od njegovega prvega dne, poznajo tudi njegovo zgodovino, zato je manj težav pri vzgoji in poznejšem šolanju.

Če se vodnik in pes spoznavata, ko je slednji še mladiček, se zgodaj vzpostavi stik med njima. Povezanost, ki izhaja iz tega najobčutljivejšega obdobja psa, pa je izjemno močna.

VETERINARSKA OSKRBA

Skrb za zdravje in dobro počutje psov je izjemnega pomena. Na oddelku zato že vrsto let deluje tudi veterinarska ambulanta, ki skrbi za zdravje psov, za vse kurativne in preventivne veterinarske posege, prehrano in namestitvene razmere službenih psov. V ambulanti spremljajo zdravstveno stanje psa vso njegovo »policijsko kariero«, to je od njegove skotitve ali nakupa pa vse do njegove prodaje oziroma »upokojitve«. Tako lahko deloma predvidijo njegovo delovno sposobnost in potrebe ter lažje poskrbijo, da bo delal dlje in imel tudi zdravo starost.

Veterinar sodeluje tudi pri izobraževanju vodnikov za nudenje prve pomoči psu in pri izobraževanju o osnovah veterine in kinologije, ki vključuje poznavanje anatomije in fiziologije psa, ustrezne prehrane, namestitve in oskrbe, najpogostejših bolezni in poškodb, značajskih lastnosti psov ipd.

POLICIJA STOP
POLICIJA STOP
POLICIJA
POLICIJA STOP
POLICIJA STOP

IZZIVI ZA PRIHODNOST

Lastna vzreja in kupovanje mladičev namesto zrelejših psov sta temeljito spremenila filozofijo šolanja in uporabe psa, ki daje še večji pomen odnosu med vodnikom in psom. Ta je temelj za dobro operativno delo na terenu, zato si ga šola želi še bolj poglobiti. Eden od korakov je uvedba oskrbe mladiča na policistovem domu, v prihodnje pa tudi namestitev in oskrba odraslih psov na domovih vodnikov, saj so psi zdaj večinoma nastanjeni na policijskih postajah.

Z oskrbo psa na domu se vez med vodnikom in psom močno poveča, obenem pa takšna odgovornost med vodniške vrste privablja tiste policiste, ki si resnično želijo delati s službenim psom.

Eden od ciljev je tudi vključevanje novih, učinkovitih pasem, npr. špringer španjelov, ki slovijo po izjemni motivaciji za delo, v lastno vzrejo in nadalje v policijske naloge. Namen je tudi dodatno razširiti področja šolanja in uporabe psov, zato se v sodelovanju z avstrijsko policijo že načrtuje program šolanja za odkrivanje bankovcev. Psi bi v prihodnosti pravzaprav lahko iskali vse, kar iščemo tudi ljudje. Glede na zanesenjaštvo šole je mogoče brez pretiravanja trditi, da so možnosti za razvoj slovenske policijske kinologije skoraj neskončne.

34
Gmajnice
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
POLICIJA
Generalna policijska uprava
Policijska akademija
Center za izpopolnjevanje in usposabljanje
Oddelek za šolanje službenih psov